

VỀ CÁC NGÔI ĐỀN Ở XÃ NINH VÂN, HUYỆN HOA LƯ, TỈNH NINH BÌNH

Ngô Thị Kim Tuyến

Tóm tắt: Ninh Vân (Ninh Bình) là một làng có nghề đục đá từ lâu đời, tương đồng với làng Kinh Chủ (Hải Dương), làng An Hoạch (Thanh Hóa) và có thể cả làng nghề Non Nước (Đà Nẵng),... Theo truyền thuyết thì khởi đầu dân làng chỉ chú trọng tới các công cụ sản xuất (cối giã, cối xay). Từ thời tự chủ, họ đã phát huy tài năng vào tạo tác đá nghệ thuật, như các chân tảng đá kê cột ở đền Huyền Thiên, một số cột ghi kinh ở Hoa Lư Đô,... Sau đó nghề này phát triển vào trong dân, nổi lên với các ngôi đền bằng đá, không mái ở làng Ninh Vân (Hoa Lư, Ninh Bình) tạo nên một phong cách riêng hiếm có ở nơi khác. Niên đại của các đền này tập trung vào thế kỷ XVII và đầu thế kỷ XVIII, với đề tài rồng châu, hổ phù và các biểu tượng khác được thể hiện dưới hình thức chạm nổi cao, gần như là các tác phẩm điêu khắc, khá chuẩn mực. Truyền thống ấy đang được kế thừa và phát triển để đáp ứng yêu cầu của thực tại.

Từ khóa: Làng nghề, đền đá, nghệ thuật chạm khắc.

Ngô Thị Kim Tuyến: *Temples in Ninh Van commune, Hoa Lu district, Ninh Binh province*

Ninh Van (Ninh Binh) is a long-standing stone carving village, similar to Kinh Chu village (Hai Duong), An Hoach village (Thanh Hoa) and Non Nuoc craft village (Da Nang). The legend said that first villagers worked only on production tools (mortars, mills). Since getting autonomy, they promoted their talents and created art stone such as the stone foundation of the pillar at Huyen Thien temple, some stone columns used to write books on in Hoa Lu capital. Later the stone carving was widespread and used for normal people's life, notably the roofless stone temples in Ninh Van village (Hoa Lu, Ninh Binh) which were extremely unique. These temples were dated in the seventeenth and early eighteenth centuries, characterized with the theme of dragons, tigers and other symbols which are prominently carved as standard sculptures. This carving tradition is being inherited and developed to meet the present requirements.

Keywords: Craft village, stone temple, carving art.